

Lieta C-373/22

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2022. gada 9. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 9. jūnijs

Prokuratūra:

Spetsializirana Prokuratura

Apsūdzētais kriminālprocesā:

NE

Pamatlietas priekšmets

Spetsializiran nakazatelen sad (Specializētā krimināltiesa, turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) tika celta apsūdzība pret NE. Šajā lietā pirmstiesas sēdē NE piesaka noraidījumu tiesas sastāvam, jo viņš apšaubā gan tās, gan tiesnešu, kuriem ir iedalīta lieta, un visu iesniedzējtiesas tiesnešu objektivitāti.

NE šajā ziņā balstās uz turpinājumā norādīto:

- iesniedzējtiesa esot atbildētāja civillietā, kas tiek izskatīta *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa) par prasību, ar kuru viņš prasa atlīdzināt kaitējumu neatļautas rīcības dēļ, ņemot vērā pirmstiesas apcietinājumu, ko viņam ir noteikusi iesniedzējtiesa; un
- *Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast* (Likums par grozījumiem un papildinājumiem Likumā par tiesu sistēmu, DV Nr. 32, 2022. gada 26. aprīlis; turpmāk tekstā – “ZIDZSV”) pieņemšana, ar kuru iesniedzējtiesa tiek likvidēta, sākot ar 2022. gada 27. jūliju.

Tiesnesis, kuram lieta ir iedalīta, uzskata, ka nav likumiska pamata noraidījumam un ka viņš ir objektīvs gan attiecībā uz lietu, gan NE.

Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 5. aprīļa spriedumu lietā *Boyan Gospodinov* pret Bulgāriju (turpmāk tekstā – “ECT spriedums lietā *Boyan Gospodinov* pret Bulgāriju”), uz kuru NE atsaucas, tiesas objektivitāte ir jāvērtē, izmantojot ne tikai subjektīvo pieeju (kuras mērķis ir noskaidrot tiesneša personīgo iekšējo pārliecību vai ieinteresētību konkrētās lietas iznākumā), bet arī objektīvo pieeju, kas balstās uz pietiekamu garantiju esamību, lai izslēgtu jebkādas pamatotas šaubas šajā ziņā.

Iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai šajā lietā var izslēgt pamatotas šaubas par tās objektivitāti, ņemot vērā to, ka, pirmkārt, tā ir atbildētāja civilprocesā, kurā NE prasa kaitējuma atlīdzību, un, otrkārt, likumdevējs ir pieņēmis likumu par tās likvidāciju, pamatojot to ar “konstitucionālā tiesu varas neatkarības principa ievērošanas nodrošināšanu un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzību”.

Vispārīgi rodas jautājums par to, vai *ZIDZSV* pieņemšana ar šādu pamatojumu neliek apšaubīt ne tikai iesniedzējtiesas, bet arī Specializētās apelācijas krimināltiesas, Specializētās prokuratūras un Specializētās apelācijas prokuratūras neatkarību, kuras arī ir jālikvidē, sākot ar 2022. gada 27. jūliju, un kurām līdz minētajam datumam ir jāturpina pildīt savas funkcijas.

Iesniedzējtiesai ir šaubas par *ZIDZSV* pieņemšanas procedūras un šā likuma tiesību normu atbilstību tiesiskas valsts, varas dalīšanas un tiesu varas neatkarības principiem, un tā it īpaši vēlas zināt, vai Savienības tiesības pieļauj tādu tiesisko regulējumu par tiesnešu un prokuroru atkārtotu iecelšanu amatā, kāds ir paredzēts *ZIDZSV*.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lai varētu izlemt, vai tai ir jāatstata sevi no tajā izskatāmās lietas izskatīšanas objektivitātes trūkuma dēļ, iesniedzējtiesa saskaņā ar LESD 267. pantu lūdz Eiropas Savienības Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Pirmkārt, tā vēlas noskaidrot, vai LES 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts, kā arī 19. panta 1. punkta otrā daļa, skatīta kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesa, kurai ir jāpieņem lēmums krimināllietā un kura vienlaikus ir atbildētāja civilprocesā saistībā ar prasību, ko ir cēlis šajā krimināllietā apsūdzētais, pamatojoties uz šīs tiesas vai tās tiesību pārņēmēja pieļautu pārkāpumu šīs vai citas krimināllietas izskatīšanā, vai kurai būtu jāatlīdzina kaitējums, ja prasība tiktu apmierināta, nav neatkarīga un objektīva tiesa Savienības tiesību izpratnē. Gadījumā, ja Tiesa konstatētu, ka šīs tiesību normas ir jāinterpretē šādi, iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai un kā ir jāturpina kriminālprocess.

Otrkārt, tā vēlas zināt, vai minētās Savienības tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka likums, ar kuru tiesa, sākot ar konkrētu datumu, tiek likvidēta, bet šīs tiesas tiesneši turpina izskatīt gan līdz šim datumam viņiem iedalītās lietas, gan lietas, kurās viņi ir rīkojuši pirmstiesas sēdi, un kurā tiesas likvidācija ir pamatota ar konstitucionālā tiesu varas neatkarības principa ievērošanas nodrošināšanu un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzību, tomēr nekādā veidā nepierādot, ka tiesa šajā ziņā būtu izdarījusi pārkāpumus, ietekmē šīs tiesas neatkarību.

Treškārt, iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai minētās Savienības tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru minēto iemeslu dēļ Bulgārijā tiek likvidēta neatkarīga tiesu iestāde un tās tiesneši tiek pārcelti uz citām tiesām, no kurām dažas atrodas ļoti nomaļās valsts daļās, iepriekš par to konkrēti neinformējot tiesnešus un nesaņemot viņu piekrišanu, un tikai attiecībā uz viņiem likumā ir paredzēts maksimālais skaits iecelšanu tiesu iestādē. Gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka minētās tiesību normas ir jāinterpretē šādi, iesniedzējtiesa vēlas zināt, kā likvidēto tiesu tiesnešiem ir jārīkojas to izskatāmajās lietās.

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai LES 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts, kā arī 19. panta 1. punkta otrā daļa, skatīta kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesa, kurai ir jāpieņem nolēmums krimināllietā un kura vienlaikus ir atbildētāja civilprocesā saistībā ar prasību par kaitējuma atlīdzību, ko ir cēlis šajā kriminālprocesā apsūdzētais, kas ir pamatota ar šīs tiesas vai tiesas, kura ir tās tiesību pārnēmēja šajā vai citā krimināllietā, pieļautu pārkāpumu, vai kurai būtu jāatlīdzina kaitējums, ja prasība tiktu apmierināta, nav neatkarīga un objektīva tiesa Savienības tiesību izpratnē?

2) Ja atbilde ir apstiprinoša, vai minētās Savienības tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka šāda tiesa nevar turpināt kriminālprocesu un arī pieņemt nolēmumu pēc būtības, un kādas būtu minētā sekas attiecībā uz šīs tiesas procesuāltiesiskajām un materiāltiesiskajām darbībām, ja tā sevi neatstatītu neobjektivitātes dēļ?

3) Vai LES 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts, kā arī 19. panta 1. punkta otrā daļa, skatīta kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas tiesas neatkarība, kas tiek likvidēta ar grozījumiem *Zakon za sadebnata vlast* (Likums par tiesu sistēmu) (DV Nr. 32/26.04.2022., kuru īstenošana ir atlikta līdz 2022. gada 27. jūlijam), un tiesām ir jāturpina izskatīt lietas līdz minētajam datumam un arī pēc tam jāturpina izskatīt lietas, kurās jau ir notikusi pirmstiesas sēde, tiek ietekmēta, ja tiesas likvidācija ir pamatota ar to, ka tādējādi tiek nodrošināta konstitucionālā tiesu varas neatkarības principa ievērošana un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzība, bet nav pienācīgi izklāstīts, kādi fakti ļauj secināt, ka šie principi ir tikuši pārkāpti?

4) Vai minētās Savienības tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā Likuma par tiesu sistēmu normas (DV Nr. 32/26.04.2022., kura īstenošana ir atlikta līdz 2022. gada [27.] jūlijam), kura piemērošana nozīmē to, ka pilnībā tiek likvidēta (Specializētā krimināltiesā kā) neatkarīga tiesu iestāde Bulgārijā, ņemot vērā minēto pamatojumu, un tiesneši (tostarp par konkrēto kriminālprocesu atbildīgā iztiesāšanas sastāva tiesas tiesnesis) tiek pārcelti no šīs tiesas uz citām tiesām valstī, kas atrodas tālu no viņu pašreizējās darba vietas, iepriekš nenorādot konkrēto vietu, bez tiesnešu piekrišanas un saskaņā ar ierobežojumiem, kas ir paredzēti likumā tikai attiecībā uz šiem tiesnešiem saistībā ar to, cik daudzi no viņiem maksimāli var tikt no jauna iecelti amatā tiesu varas iestādē?

5) Ja tas tā ir un ņemot vērā Savienības tiesību pārākumu, kādas procesuālās darbības būtu jāveic likvidējamo tiesu tiesnešiem? Kā tas ietekmētu likvidējamās tiesas procesuālos lēmumus lietās, kuru izskatīšana ir jāpabeidz, un galīgos nolēmumus šajās lietās?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un judikatūra

Līgums par Eiropas Savienību, 2. pants, 6. panta 1. un 3. punkts, 19. panta 1. punkta otrā daļa

Eiropas Savienības Pamattiesību harta, 47. panta 2. punkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2092 (2020. gada 16. decembris) par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai, 9. un 10. apsvērums, 2. pants

2006. gada 19. septembra spriedums *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587)

2010. gada 26. janvāra spriedums *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (C-118/08, EU:C:2010:39)

2014. gada 17. jūlija spriedums *Torresi* (C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088)

2014. gada 9. oktobra spriedums *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265)

2015. gada 6. oktobra spriedums *Consorti Sanitari del Maresme* (C-203/14, EU:C:2015:664)

2021. gada 20. aprīļa spriedums *Repubblica* (C-896/19, EU:C:2021:311)

2021. gada 18. maija spriedums *Asociația "Forumul judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393)

2021. gada 6. oktobra spriedums *W.Ż.* (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798)

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas tiesību normas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, 6. panta 1. punkts

ECT 2018. gada 5. aprīļa spriedums lietā *Boyan Gospodinov* pret Bulgāriju

ECT 2020. gada 1. decembra spriedums lietā *Ástráðsson* pret Islandi

ECT 2021. gada 9. marta spriedums lietā *Bilgen* pret Turciju

Atbilstošie valsts tiesību akti

Bulgārijas Republikas Konstitūcija, 119. pants, 129. panta 1. un 3. punkts, 130.a pants

Zakon za sadebnata vlast (Likums par tiesu sistēmu), 30. panta 1. punkts, 2. punkta 8) un 20) apakšpunkts, 3. un 4. punkts, 5. punkta 1), 4), 5), 6), 7), 12) un 13) apakšpunkts, 161. panta 1. un 2. punkts, 165. panta 1., 2. un 3. punkts, 194. pants

Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast (Likums par grozījumiem un papildinājumiem Likumā par tiesu sistēmu, DV Nr. 32, 2022. gada 26. aprīlis, spēkā kopš 2022. gada 27. jūlija), pārejas un nobeiguma noteikumu 44., 49., 50., 51., 52., 53., 59. un 67. pants

Nakazatelno-protsesualen kodeks (Kriminālprocesa kodekss), 29., 31. pants, 35. panta 3., 4. un 5. punkts, 258., 411.a, 485. un 486. pants

Nakazatelen kodeks (Kriminālkodekss), 108. panta 2. punkts un 325. panta 1. un 2. punkts

Grazhdanski protsesualen kodeks (Civilprocesa kodekss), 519. panta 2. punkts

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2018. gada 29. maijā NE aizdedzināja Bulgārijas Republikas karogu pie tiesu nama Sofijas pilsētas centrā un apgānīja to ar aizskarošām darbībām, kā arī pats sevi filmēja. Šo videoierakstu viņš 2018. gada 2. jūnijā publicēja *Stara Zagora* internetā.
- 2 Ar 2018. gada 27. septembra spriedumu NE tika atzīts par vainīgu Bulgārijas Republikas karoga apgānīšanā un nepiedienīgu darbību veikšanā, izdarot turpinātu noziedzīgu nodarījumu, kas rupji traucē sabiedrisko kārtību un pauž acīmredzamu necieņu pret sabiedrību.

- 3 Par abiem noziedzīgajiem nodarījumiem NE tika piespriests brīvības atņemšanas sods uz diviem gadiem, piemērojot sākotnējo vispārējo cietumsodu. Viņa apcietinājumā pavadītais laiks (no 2018. gada 4. jūnija) tika ieskaitīts soda laikā.
- 4 2019. gada 15. janvārī *Apelativen spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā apelācijas krimināltiesa) atcēla pret NE pasludināto spriedumu un nodeva lietu atkārtotai izskatīšanai citam iesniedzējtiesas tiesas sastāvam, sākot ar pirmstiesas sēdes stadiju. Atcelšanas iemesls bija būtiska procesuāla kļūda: lietu vajadzēja piešķirt vienam tiesnesim, bet tā tika piešķirta tiesnesim un tiesas piesēdētājam.
- 5 Ar 2019. gada 14. marta lēmumu par privātu apsūdzību Specializētajā apelācijas krimināltiesā NE noteiktais drošības līdzeklis apcietinājums tika grozīts, nosakot visvieglāko piespiedu pasākumu “reģistrēšanās pienākums”.
- 6 2019. gada 18. jūlijā iesniedzējtiesa atzina NE par vainīgu abās apsūdzības daļās un piesprieda viņam brīvības atņemšanas sodu uz vienu gadu un desmit mēnešiem nosacīti. Viņam tika noteikts pārbaudes laiks uz četriem gadiem. Viņa apcietinājuma laiks no 2018. gada 4. jūnija līdz 2019. gada 14. martam tika ieskaitīts soda laikā.
- 7 2019. gada decembrī NE cēla Sofijas pilsētas tiesā civilprasību pret iesniedzējtiesu, Specializēto apelācijas krimināltiesu un Bulgārijas Republikas Prokuratūru, pieprasot atlīdzināt kaitējumu 500 000 levu apmērā par neatļautu darbību. Viņš norāda, ka iesniedzējtiesa pret viņu ierosinātajā krimināllietā kļūdaini ir noteikusi apcietinājumu periodā no 2018. gada 4. jūnija līdz 2019. gada 14. martam.
- 8 Ar 2020. gada 6. aprīļa spriedumu Specializētā apelācijas krimināltiesa grozīja 2019. gada 18. jūlija spriedumu daļā, kas attiecās uz NE notiesāšanu par 2018. gada 2. jūnijā *Stara Zagora* izdarītajām darbībām, un pārējā daļā spriedumu atstāja negrozītu.
- 9 *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa) ar 2020. gada 3. novembra spriedumu atcēla Specializētās apelācijas krimināltiesas spriedumu, pamatojoties uz būtiskiem procesuāliem pārkāpumiem, kas esot ierobežojuši apsūdzētā tiesības uz aizstāvību. Augstākās kasācijas tiesas ieskatā ar attiecībā uz NE veikto tiesu psihiatriskās ekspertīzes atzinumu nevar konstatēt, vai viņš varēja saprast nodarījuma nozīmi un raksturu, kontrolēt savas darbības un piedalīties kriminālprocesā, proti, vai viņš bija pieskaitāms.
- 10 Lieta tika nodota atkārtotai izskatīšanai iesniedzējtiesai, kura Augstākajai kasācijas tiesai lūdza precizēt, kurā stadijā tai būtu jāatsāk lietas izskatīšana. Pēc atbildes saņemšanas tā noteica pirmstiesas sēdes datumu.
- 11 Šajā tiesas sēdē, kas notika 2021. gada 31. martā, NE pieteica tiesnesim noraidījumu. NE norāda, ka viņš ir cēlis civilprasību pret iesniedzējtiesu, un līdz ar to šīs tiesas tiesnesis, kurš izskata krimināllietu, nav objektīvs. Tiesnesis atteicās atzīt, ka viņš nav objektīvs. Viņam neesot nekādas informācijas par

prasību, kurai turklāt ir jābūt celtai pret valsti, un viņš neesot ieinteresēts procesa iznākumā.

- 12 Ar šajā pirmstiesas sēdē pieņemto lēmumu lieta tika nodota atpakaļ prokuratūrai, ņemot vērā būtiskus NE tiesību procesuāltiesiskus pārkāpumus. Pēc tiesas domām Augstākās kasācijas tiesas norādījumi par apsūdzības pret NE pieņemamību ir būtiski jau pirmstiesas izmeklēšanas procesā. Kriminālprocesu nevarot uzsākt pret personu, kura nesaprot nodarījuma nozīmi un būtību un nespēj kontrolēt savu rīcību.
- 13 Pēc tam, kad lieta tika nodota atpakaļ prokuratūrai, tika sagatavots jauns atzinums, kas apstiprināja, ka NE likuma izpratnē ir pieskaitāms, un lieta atkal tika nodota iesniedzējtiesai.
- 14 2022. gada 26. aprīlī Likums par grozījumiem un papildinājumiem Likumā par tiesu sistēmu tika izsludināts [Bulgārijas Republikas] Oficiālajā laikrakstā. Šajā likumā ir paredzēts, ka, sākot ar 2022. gada 27. jūliju, tiek likvidēta iesniedzējtiesa, Specializētā prokuratūra, Specializētā apelācijas krimināltiesā un Specializētā apelācijas prokuratūra.
- 15 2022. gada 27. aprīlī NE pirmstiesas sēdē iesniedzējtiesā atkal pieteica noraidījumu tiesnesim un šajā ziņā atsaucās gan uz civilprasību, kas celta pret iesniedzējtiesu, gan uz tās gaidāmo likvidāciju.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 16 NE norāda, ka iesniedzējtiesas tiesnesis, kas izskata viņa lietu, nav objektīvs. NE minēto pamato ar diviem argumentiem.
- 17 Pirmkārt, viņš atsauca uz ECT spriedumu lietā *Boyan Gospodinov* pret Bulgāriju. No šī sprieduma izrietot, ka jautājums par tiesas objektivitāti rodas ne tikai saistībā ar krimināltiesnešu subjektīvo, bet arī viņu objektīvo objektivitāti. Pat ja nebūtu iemesla apšaubīt krimināltiesnešu subjektīvo objektivitāti, viņu profesionālās attiecības ar vienu no apsūdzētajiem civilprocesā, kas notiek paralēli kriminālprocesam, varētu radīt pamatotas šaubas par viņu objektīvo objektivitāti. Turklāt tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram civilprasības apmierināšanas gadījumā kaitējums ir jāatlīdzina no tās iestādes budžeta, kurā ir ticis izdarīts pārkāpums, varētu zināmā mērā ietekmēt krimināltiesnešu nolēmumu.
- 18 Šajā lietā iesniedzējtiesa ir atbildētāja civilprocesā, kurā prasību pret to ir cēlis NE un kas notiek paralēli šim kriminālprocesam. Turklāt, ja NE civilprasība tiktu apmierināta un tiktu piespriests atlīdzināt kaitējumu, šī atlīdzība būtu jāizmaksā no iesniedzējtiesas budžeta.
- 19 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka civilprocesa iznākums vēl lielākā mērā ir atkarīgs no kriminālprocesa iznākuma, jo kaitējuma atlīdzība tiek prasīta par

nelikumīgu apcietināšanu šajā kriminālprocesā. No kriminālprocesa iznākuma ir atkarīga gan prasības pamatotība, gan iespējamās kaitējuma atlīdzības summa.

- 20 Saskaņā ar *ZIDZSV* Sofijas pilsētas tiesa ir tiesību pārņēmēja saistībā ar iesniedzējtiesas aktīviem, saistībām, tiesībām un pienākumiem. Tas nozīmē, ka pēc 2022. gada 27. jūlija kriminālprocess pret NE piekritīgs ir Sofijas pilsētas tiesai, tātad tiesai, kurā NE ir cēlis savu civilprasību. Gadījumā, ja līdz šim datumam notiek krimināllietas pirmstiesas sēde, iesniedzējtiesas tiesnesis ir jānorīko uz Sofijas pilsētas tiesu un viņam ir jāpabeidz tiesvedība šajā tiesā. Savukārt, ja tiesnesis līdz minētajam laikam neieplāno pirmstiesas sēdi, kriminālprocesu var virzīt vai nu šis tiesnesis (ja viņš ir ticis atkārtoti iecelts par Sofijas pilsētas tiesas tiesnesi), vai cits Sofijas pilsētas tiesas tiesnesis. Turklāt Sofijas pilsētas tiesai kā iesniedzējtiesas pēcteči būtu jāpiedalās kā atbildētājam tajā ierosinātajā civilīetā par NE prasību par kaitējuma atlīdzību.
- 21 Ņemot vērā šos apstākļus un minēto ECT judikatūru, iesniedzējtiesas ieskatā pastāv tiesiskā nenoteiktība saistībā ar to, vai lūgums ir jāapmierina un kādas sekas varētu būt veiktajām procesuālajām un materiālajām darbībām, ja lūgums netiktu apmierināts.
- 22 Otrkārt, NE norāda uz gaidāmo iesniedzējtiesas likvidāciju.
- 23 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka parastā tiesas likvidācijas procedūrā nevajadzētu būt iespējai jautājumos, kas attiecas uz likvidējamo tiesu, noraidījumu objektivitātes trūkuma dēļ pamatot ar likvidāciju. Tomēr šajā gadījumā tika īstenota procedūra, kuras mērķis ir diskreditēt likvidējamo tiesu tiesnešus un prokurorus un attiecas uz viņu neatkarību. Tā kā likumdevējs ir pieņēmis likumu par tās likvidāciju ar pamatojumu, ka tādējādi tiek “garantēts konstitucionālais tiesu varas neatkarības princips un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzība”, iesniedzējtiesai rodas šaubas par to, vai tā sabiedrībā tiek uztverta kā objektīva un neatkarīga tiesa un vai tā var turpināt izskatīt lietu, vai arī tai neobjektivitātes dēļ sevi ir jāatstata.
- 24 Iesniedzējtiesas ieskatā veids, kādā tika veikta specializēto tiesu likvidācijas likuma pieņemšanas procedūra, likumprojekta pamatojums un tiesiskais regulējums par tiesnešu un prokuroru atkārtotu iecelšanu amatā ir pretrunā tiesiskās valsts un varas dalīšanas principiem, ietekmē likvidējamo iestāžu tiesnešu neatkarību un rada aizdomas, ka tā ir apzināta atriebība par viņu darbību.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 25 Lai lemtu par NE noraidījuma pieteikumu un izvērtētu, kā ir jāpieņem lēmums krimināllietā, iesniedzējtiesai ir jāatbild uz jautājumu par to, vai konkrēti objektīvi fakti rada šaubas par tās objektivitāti.
- 26 No vienas puses, NE minētajā ECT spriedumā lietā *Boyan Gospodinov* pret Bulgāriju ir pausts viedoklis, ka, ņemot vērā objektīvo pieeju tiesas objektivitātes

noteikšanai, pastāv pamatotas šaubas, ja apsūdzētais krimināllietā ir arī prasītājs civilprocesā par prasību pret tiesu, kurā tiek izskatīta krimināllieta, un ja civilprocesā piespriedtā kaitējuma atlīdzība tiktu izmaksāta no šīs tiesas budžeta.

- 27 Taču, ja par pareizu tiktu atzīts viedoklis, ka tiesas tiesnešiem vienmēr ir jāpaziņo par savu neobjektivitāti, ja tiesa, kurā viņi strādā, ir atbildētāja šādā civilprocesā, puse varētu izvēlēties savu tiesu vai tiesas sastāvu, kas ir tiesību ļaunprātīga izmantošana. Šim jautājumam ir nozīme lēmuma pieņemšanā par tiesas sastāva noraidīšanas iemesliem un attiecas gan uz lēmumu par konkrēto pieteikumu, gan uz galīgā nolēmuma, kas tiks pieņemts krimināllietā, spēkā esamību.
- 28 Saistībā ar otro NE noraidījuma pieteikuma pamatojumu iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai tā – pēc tam, kad likuma par tās likvidāciju pieņemšanas pamatojumā ir tikusi apšaubīta tās kā tiesu varas neatkarības un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzības garantētājas spēja – var turpināt kriminālprocesu un kādas sekas varētu būt šajā lietā pieņemtajiem nolēmumiem, ja tā sevi neatstatītu objektivitātes trūkuma dēļ. Atbildei uz šo jautājumu ir nozīme gan šajā lietā, gan citās lietās, kas specializētajām tiesām būs jārisina līdz to gaidāmajai likvidācijai.
- 29 Iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai Savienības tiesības pieļauj tiesu iestāžu likvidāciju ar pamatojumu, ka tās ir šķērslis “tiesu varas neatkarības konstitucionālā principa ievērošanas nodrošināšanai un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzībai”, ja šīs iestādes piemēro tādus pašus procesuāltiesiskos un materiāltiesiskos noteikumus kā citas valsts tiesas un prokuratūras.
- 30 Bulgārijā specializētās tiesas tika izveidotas 2011. gadā. Sākotnēji tām bija piekritība tādu noziedzīgu nodarījumu gadījumā, kurus bija izdarījušas organizētas grupas. 2015. gadā to piekritība tika paplašināta, atzīstot to arī saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem pret Republiku, un 2017. gadā – saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem korupcijas jomā, ko izdarījušas konkrētu grupu personas, proti, personas, kuras ieņem augstus amatus valsts pārvaldē.
- 31 Tiesneši un prokurori specializētajās tiesās tiek iecelti tādā pašā veidā kā citās tiesās. Viņi visi tiek iecelti amatā konkursa un atlases kārtībā, līdzīgi kā citi tiesneši un prokurori valstī, un viņiem ir tāds pats statuss. Specializēto tiesu tiesnešu un prokuroru neatkarības garantijas ir tādas pašas kā citiem tiesnešiem un prokuroriem.
- 32 Konstitucionālā tiesa ir divreiz lēmusi par šo tiesu atbilstību Bulgārijas Konstitūcijai. Šajos spriedumos tiek noraidīts apgalvojums, ka specializētās krimināltiesas ir ārkārtas tiesas. Tiek norādīts, ka tās spriež tiesu saskaņā ar vispārējiem noteikumiem un ka tiesnešus un prokurorus ieceļ amatā, pārceļ, paaugstina amatā un atbrīvo no amata saskaņā ar tādiem pašiem noteikumiem kā citu tiesu tiesnešus un prokurorus. Tāpat tiek noraidīts apgalvojums, ka tiesa ir ārkārtas tiesa, jo ir specializēta subjektīvā un objektīvā ziņā. Gluži pretēji, tiek

norādīts, ka šāda piekritība līdz šo iestāžu izveidei bija Sofijas pilsētas tiesai un nekad ne teorētiski, ne praktiski nav tikusi apšaubīta.

- 33 Tādēļ iesniedzējtiesas ieskatā apgalvojumi, ka specializēto tiesu pastāvēšana un darbība ir pretrunā tiesu varas neatkarības un pilsoņu konstitucionālo tiesību aizsardzības principiem, ir nepamatoti. ZIDZSV pieņemšanas procedūrā šie apgalvojumi netika pamatoti ar konkrētiem faktiem vai ticamiem datiem, kas ir pretrunā likumdošanas procesa pārskatāmības un pārskatatbildības principiem. Tiesas likvidācija, pamatojoties uz šādiem apgalvojumiem, nepamatoti grauj tiesu iestādes un tajā strādājošo tiesnešu un prokuroru reputāciju.
- 34 Iesniedzējtiesa it īpaši vēlas zināt, vai ZIDZSV tiesību normas, kas reglamentē likvidējamo iestāžu tiesnešu un prokuroru atkārtotu iecelšanu amatā, ir saderīgas ar Savienības tiesībām. Formāli likums paredz tiesnešu un prokuroru atkārtotu iecelšanu amatā bez konkursa procedūras, taču faktiski tas ievieš atkāpes no vispārējā noteikuma. Minētās atkāpes izpaužas ierobežojumā atkārtoti iecelt tiesā ne vairāk kā vienu ceturtdaļu no likvidētās Specializētās krimināltiesas tiesnešiem un ne vairāk kā vienu trešdaļu no likvidētās Specializētās apelācijas krimināltiesas tiesnešiem, kā arī Augstākās tieslietu padomes lēmumu par atkārtotu iecelšanu pagaidu īstenošanā (šo lēmumu pārsūdzībai nav apturoša spēka).
- 35 Iesniedzējtiesas ieskatā šīs tiesību normas ir diskriminējošas, jo tās paredz atšķirīgu atkārtotas iecelšanas procedūru. Tikai hipotētiska iespēja, ka varētu rasties grūtības tiesnešu un prokuroru atkārtotā iecelšanā amatā, nevar būt par pamatu izņēmuma noteikumu ieviešanai. Turklāt paši noteikumi ir pretrunīgi – no vienas puses, ir paredzēta tiesnešu un prokuroru atkārtota iecelšana, ņemot vērā attiecīgās tiesas darba slodzi, bet, no otras puses, ir noteikts ierobežojums iecelt atkārtoti virs noteiktās kvotas, lai gan attiecīgajā iestādē varētu būt nepieciešams lielāks tiesnešu un prokuroru skaits. Ieviešot iepriekš aprakstīto kvotu sistēmu, likumdevējs ierobežo konstitūcijā nostiprinātās Augstākās tieslietu padomes pilnvaras atkārtoti iecelt tiesnešus un prokurorus, kā arī pārbaudīt un aizpildīt nepieciešamās amata vietas dažādās tiesās un prokuratūrās.
- 36 Iesniedzējtiesas ieskatā ZIDZSV noteikumi, kas reglamentē likvidējamo iestāžu tiesnešu un prokuroru atkārtotu iecelšanu amatā, ir neskaidri un var tikt interpretēti dažādi. Nav skaidrs, kādā veidā likumdevējs nosaka šiem tiesnešiem un prokuroriem pienākumu ieņemt amatu, ja viņi tiek atkārtoti iecelti amatā, pamatojoties uz spēkā esošajām kvotām, bet nav devuši savu piekrišanu, kā viņi var pārsūdzēt šādu atkārtotu iecelšanu un vai šis noteikums nav sava veida piespiešana tiesnešiem un prokuroriem vai nu pieņemt viņiem piešķirto, vai arī atstāt amatu tiesā.
- 37 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda uz ECT 2021. gada 9. marta spriedumu lietā *Bilgen* pret Turciju. Šis spriedums apstiprina tiesnešu un prokuroru tiesības uz aizsardzību pret patvaļīgu pārcelšanu un to, cik svarīga ir iespēja pārskatīt tiesā attiecībā uz viņiem pieņemtus lēmumus par pārcelšanu bez piekrišanas (un attiecīgi arī par atlaišanu, atkārtotu iecelšanu amatā vai norīkošanu darbā bez

piekrišanas), lai nodrošinātu, ka viņu neatkarību neapdraud nepamatota ārēja ietekme.

38 Iesniedzējtiesa lūdz izskatīt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu paātrinātā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā šādu iemeslu dēļ:

- prejudiciālajiem jautājumiem ir valstiska nozīme, jo atbildes uz tiem var ietekmēt visu darbību, kas veiktas pirms un pēc ZIDZSV stāšanās spēkā, tiesisko drošību;
- šobrīd iesniedzējtiesā ir 23 tiesneši, kuriem līdz 2022. gada 27. jūlijam ir jāizskata viņiem iedalītās lietas, pēc tam viņi tiks pārcelti uz citām tiesām nezināmos (pašlaik vēl nenoteiktos) tiesu apgabalos;
- iesniedzējtiesa veic ārkārtīgi svarīgas tiesas funkcijas Bulgārijas tiesu sistēmā, jo līdz 2022. gada 27. jūlijam tā ir vienīgā tiesa, kura pirmajā instancē izskata lietas, kas saistītas ar organizētām grupām, un kura ļauj izmantot un turpināt izmantot īpašas izmeklēšanas metodes noziedzīgos nodarījumos, kas saistīti ar Eiropas Prokuratūras jurisdikcijā esošo organizēto grupu darbību;
- atbilde uz prejudiciālajiem jautājumiem ir jāsniedz pēc iespējas ātrāk, lai kļiedētu šaubas par to, vai īstenotā likumdošanas procedūra neietekmē specializēto tiesu tiesnešu neatkarību. Šis jautājums ir svarīgs, jo tiesnešiem ir jāpieņem nolēmumi – arī pēc būtības – viņiem iedalītajās lietās. Turpmāka šo lietu izskatīšana, atrodoties neziņā, apdraudētu pieņemamo nolēmumu stabilitāti.